

ANTI-PESTPROTOCOL

CYGNUS GYMNASIUM

Inleiding

Het Cygnus Gymnasium wil een veilige school voor elke leerling zijn. Wij willen onze leerlingen immers niet alleen toerusten met kennis voor een vervolgopleiding, maar hen ook begeleiden in hun ontwikkeling tot zelfbewuste en verantwoordelijke jong volwassenen. Een goede sfeer en een veilige leeromgeving zijn daarvoor essentiële randvoorwaarden. Pesten past hier niet bij: het is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. De grote vraag is hoe we dat als school het beste kunnen aanpakken.

Deze vraag proberen we in dit anti-pestprotocol te beantwoorden. Het heeft als doel om alle leerlingen, medewerkers en ouders op de hoogte te brengen van de stappen die wij als school nemen om pesten tegen te gaan.

Een sterk groeiende vorm is digitaal pesten. Ook daarin probeert dit protocol te voorzien, hoewel de ontwikkelingen op dat vlak vaak snel gaan. Dit protocol is dus geen statisch document, maar zal – met de ontwikkelingen in de school en de samenleving – mee veranderen.

Voor de tekst van dit protocol is gebruik gemaakt van verschillende anti-pestprotocollen van andere scholen en van het Nationaal Onderwijsprotocol tegen pesten. Waar in de tekst 'hij' wordt genoemd, kan vanzelfsprekend ook 'zij' worden gelezen.

1. Pesten

We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen. Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is om er greep op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten docenten en anderen niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan. Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben echter een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten. Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen horen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze tonen interesse en luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben. Voor mentoren betekent het dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groeps sfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden. Wat ieders taak hierin precies is, wordt beschreven in ons protocol.

Bij pesten zijn verschillende partijen te onderscheiden: de gepeste leerling, de pester en de rest van de klas/van de leerlingen.

1.1 De gepeste leerling

Kinderen worden gepest in situaties waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties. Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben.

Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- Schaamte
- Angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt
- Het probleem lijkt onoplosbaar
- Het idee dat je niet mag klikken

Mogelijke signalen van gepest worden zijn:

- Niet meer naar school willen
- Niet meer over school vertellen thuis
- Nooit (meer) andere kinderen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden
- Slechtere resultaten op school dan vroeger
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben
- Blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen
- Niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben
- De eigen verjaardag niet willen vieren
- Niet buiten willen spelen
- Niet alleen een boodschap durven doen
- Niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan
- Bepaalde kleren niet meer willen dragen
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn
- Zelf blessures veroorzaken om niet naar school te hoeven

1.2 De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair, maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer gedrag. Van binnen kunnen ze vaak onzeker zijn en ze proberen zichzelf dan groter te maken door een ander te kleineren. Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig.

Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau)
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid)
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt
- Het moeten spelen van een niet-passende rol
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas, een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; een docent is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is. Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd.

1.3 De rest van de klas

Deze laatste groep kan uit verschillende subgroepen bestaan. Er zijn de meelopers, die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook voortkomen uit berekening. De meelopers vinden dan stoer gedrag wel interessant en ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen.

Naast de meelopers zijn er leerlingen die passief zijn: ze pesten niet, maar nemen ook niet duidelijk stelling. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen. Een enkele leerling zal niet zien wat er zich op dit gebied in de klas afspeelt. Tot slot is er soms een enkeling, met een hoge status, die het af en toe voor het slachtoffer opneemt.

1.4 Hoe wordt er gepest?

Er zijn verschillende manieren waarop gepest wordt:

Met woorden:	vernederen, belachelijk maken, schelden, dreigen, met bijnamen aanspreken, gemene briefjes schrijven
Lichamelijk:	trekken aan kleding, duwen en sjoeren, schoppen en slaan, krabben en aan haren trekken, wapens gebruiken
Achternvolgen:	opjagen en achterna lopen, in de val laten lopen, klem zetten of rijden, opsluiten
Uitsluiting:	doodzwijgen en negeren, uitsluiten van feestjes, bij groepsopdrachten, bij social media niet opnemen in de groep
Stelen en vernielen:	afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen, kliederen op boeken, banden lek prikken, fiets beschadigen
Afpersing:	dwingen om geld of spullen af te geven, het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.
Digitaal pesten:	Dit is het pesten of misbruiken via het internet en via mobiele telefoon. Verdere toelichting hieronder.

Digitaal pesten kan nog veel harder zijn dan pesten in het gewone, dagelijkse leven. Dit komt doordat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven en de reikwijdte van het internet veel groter is. De impact en de aanpak is duidelijk anders.

Hoe uit het zich?

Hierbij kan gedacht worden aan pestmail, anonieme berichten versturen via Whatsapp e.d., schelden, roddelen, bedreigen, foto's van mobieltjes en webcam op internet plaatsen, privégegevens op een site plaatsen, stalking (= het stelselmatig lastig vallen van iemand door het blijven sturen van haat-mail of het dreigen met geweld in chatrooms), ongewenst materiaal zoals: porno en kinderporno, hacken (=wachtwoorden en credits stelen en misbruiken, gegevens stelen of instellingen aanpassen) en happy slapping (= iemand slaan voor het oog van een camera met als doel de beelden op internet te plaatsen), haatprofielen aanmaken, virussen sturen en het versturen van een e-mail bom.

2. Het anti-pestprotocol

Het Cygnus Gymnasium accepteert pesten in geen enkel geval. In het anti-pestprotocol staat omschreven hoe wij als school pesten aanpakken. We gaan hierbij uit van de medewerking en betrokkenheid van alle medewerkers, ouders én leerlingen.

2.1 Uitgangspunten

Een anti-pestprotocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen; docenten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen.
2. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
3. Docenten, schoolleiding en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het anti-pestprotocol).
5. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten.

2.2 De vijfsporenaanpak

Om pesten tegen te gaan, gaan wij uit van de vijfsporenaanpak. Naast de bovengenoemde drie partijen – de gepeste leerling, de pester, de rest van de klas – zijn er nog twee partijen die erbij betrokken zijn en worden: de school en de ouders.

1. De algemene verantwoordelijkheid van de school

- De school zorgt dat de schoolleiding, de mentoren en de vakdocenten voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten
- De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is

2. Het bieden van steun en begeleiding aan de jongere die gepest wordt

- Het probleem wordt serieus genomen
- Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurt
- Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen
- Begeleiding wordt geboden in de vorm van adviezen h oe te reageren op het gedrag van de pesters
- In het geval deze leerling lange tijd – door het pesten – niet op een normale manier met leeftijdsgenoten kon omgaan, kan o.a. een sociale vaardigheidstraining geadviseerd worden.

3. Begeleiding van de pester

- Het confronteren van de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester zelf
- De achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen
- Wijzen op gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag
- Duidelijke afspraken maken
- Er kan o.a. coaching of een sociale vaardigheidstraining geadviseerd worden.

4. Het betrekken van de middengroep bij het probleem

De mentor bespreekt met (een geselecteerd deel van)de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. De mentor komt hier later op terug.

5. Het bieden van steun aan de ouders

- Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen
- De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken
- De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind
- De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners
- De school kan ouders adviseren aangifte te doen wanneer de leerling lichamelijke letsel heeft of er materiële schade is toegebracht.

De ouders van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerder te voelen. Daar kan begeleiding of een sociale vaardigheids- of weerbaarheidstraining aan bijdragen.

2.3 Preventie

De mentor speelt een belangrijke rol in het tot stand brengen van een veilig klassenklimaat vanaf de allereerste kennismaking. In klas 1 is dat vanaf de eerste schooldag. In de introductieweek in augustus/september is er een uitgebreid programma waarin de kinderen elkaar leren kennen. De nadruk ligt op het goed leren omgaan met elkaar. Er wordt aandacht besteed aan de vaardigheid van het luisteren naar elkaar, het samenwerken, het geven en ontvangen van feedback. Door middel van het formuleren van positief gestelde vragen geeft de klas duidelijkheid over hoe ze met elkaar om willen gaan. Vragen zoals 'Hoe ziet een leuke klas eruit?' of 'Hoe wil je zelf behandeld worden?' De leerlingen formuleren zelf hoe ze met elkaar om willen gaan en schrijven de regels op in hun agenda. De regels kunnen ook op een groot vel papier geschreven worden dat wordt ondertekend door de hele klas en opgehangen in het mentorlokaal. Kern van deze regels is het begrip respect.

De regels worden positief geformuleerd, zoals :

- we luisteren naar elkaar
- we laten elkaar uitspreken
- we blijven van elkaar af
- we blijven van elkaars spullen af
- we sluiten niemand buiten
- we lossen ruzies op door met elkaar te praten
- als we vertellen dat iemand gepest wordt, is dat geen klikken
- iedereen kan zichzelf zijn
- iedereen laat duidelijk blijken dat hij /zij iets niet wilt
- als iemand duidelijk maakt dat hij / zij iets niet wilt, stoppen we
- we houden ons aan de regels

De klas bespreekt wat plagen is en wat pesten en spreekt af dat degene die het ondergaat bepaalt of het om plagen of pesten gaat. En natuurlijk worden er ook consequenties afgesproken wanneer een klasgenoot zich niet aan de zelfopgelegde regels houdt.

Na de introductie wordt in de wekelijkse mentoruren verder aandacht besteed aan het sociale klimaat door middel van o.a. klassengesprekken, gezamenlijke opdrachten. In de mentorlessen/coachgesprekken is er verder ruimte voor individuele gesprekken met de mentor.

In alle leerjaren bespreekt de mentor aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de school en in de klas en hierbij wordt expliciet aandacht besteed aan pesten. Er wordt

uitgelegd dat pesten op het Cygnus Gymnasium niet wordt geaccepteerd en dat we een anti-pestprotocol hebben. De mentor legt aan de hand van het protocol uit hoe pesten wordt aangepakt. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en melden niet als klikken, maar als hulp bieden of hulp vragen wordt beschouwd.

In klas 1 wordt in één of meer mentorlessen aandacht besteed aan pesten. De leerlingen stellen aan het einde van deze les(sen) de gemaakte afspraken op in een pestcontract en dit wordt door alle leerlingen ondertekend. Er wordt een SAQI afgenomen waarin ook het welbevinden en pesten wordt bevraagd. De resultaten kunnen aanleiding geven om met de leerling in gesprek te gaan.

In de tweede klas wordt er met behulp van digitale lessen via www.upc.nl/mediawijsheid gewerkt. De les zet aan tot nadenken over de kracht van social media en bevordert gesprekken in de klas over hoe je online met elkaar om kunt en wil gaan. In de mentorlessen wordt de EMOVO meter afgenomen. Opvallende zaken worden door de GGD doorgegeven.

Daarnaast geldt altijd dat de mentor in alle klassen expliciet aandacht zal besteden aan pestgedrag in een groeps gesprek, als daar aanleiding toe is. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd. Van de gesprekken rond pesten worden aantekeningen gemaakt, die door de mentor worden bewaard in het leerlingvolgsysteem van zowel de pester(s) als het slachtoffer.

De vakdocenten hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen bij de mentor en schoolleiding om hulp en overleg in gang te zetten.

2.4 Het stappenplan na een melding van pesten

Als pesten gesignaleerd wordt, pakken we dit volgens een bepaalde handelingswijze aan:

A. De mentor

1. De mentor spreekt met de gepeste leerling en overlegt over mogelijke oplossingen. Onderneemt geen actie zonder daarover eerst met de betreffende leerling te hebben gesproken.
2. Afhankelijk van de gekozen aanpak gaat de mentor in gesprek met de pester en de gepeste leerling samen, met de pester alleen of met een groepje leerlingen (No Blame methode)
3. De mentor bespreekt het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
4. Mocht het pesten in klassenverband plaatsvinden, dan praat de mentor met de hele klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groepssfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groepslid heeft.
5. Indien het probleem zich herhaalt, meldt de mentor het gedrag aan de afdelingsleider van de leerling(en).

B. De afdelingsleider

1. De afdelingsleider neemt de rol van de mentor over, bij herhaling van het pestgedrag en altijd wanneer het pesten het klassenverband overstijgt. Meerdere aanpakken zijn in te zetten, zie bijlagen voor het Cygnusteam met diverse mogelijkheden zoals de No Blame aanpak.
2. Hij heeft een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert een gesprek tussen beiden.
3. In het contact met de pester zal deze geconfronteerd worden met zijn gedrag. De afdelingsleider bekijkt of het pestgedrag een gevolg is van achterliggende problemen. Ook wordt er door de afdelingsleider besproken wat er gebeurt als het pesten zich herhaalt.

4. In het contact met de gepeste wordt gekeken of hij bepaald gedrag vertoont, waardoor hij een gemakkelijk doelwit vormt voor pesters.
5. De afdelingsleider stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van herhalend pestgedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject.
6. Hij bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
7. Hij koppelt alle informatie weer terug naar de mentor.
8. Hij brengt de vakdocenten van de klas op de hoogte.

C. Anti-pestcontract

Wanneer de pester opnieuw in pestgedrag vervalt, wordt er een anti-pestcontract opgesteld (zie bijlage I). In dit contract worden afspraken opgesteld die er op zijn gericht het pesten te voorkomen. Zowel de leerlingen, de ouders als de afdelingsleider ondertekenen dit contract. De ouders ontvangen een kopie van het contract. Het contract zal bewaard worden in het dossier van de leerling. De afdelingsleider kan er daarnaast voor kiezen om een gezamenlijk contract op te stellen waarin voor alle betrokkenen (de pester, de gepeste en bijvoorbeeld ook de middengroep) afspraken zijn opgenomen. Indien blijkt dat bij herhaald pesten het contract niet afdoende is, dan wordt begeleiding voor de pester verplicht gesteld om gedragsverandering te bereiken.

D. Maatregelen door de rector

Wanneer ook het anti-pestcontract en de psychologische begeleiding niet het gewenste resultaat heeft, neemt de rector maatregelen. Schorsing en verwijdering van de leerling kunnen hier onderdeel van uit maken. Voor de procedure hierbij verwijzen we naar het schoolreglement.

